

Kinosalen er plútseleg ikkje lenger ein stað for felles oppleving av ein spenningsfilm for heile familien, men er forandra til ein kamparena for å få slutt på kvalfangsten. det er dette som skil "Free Willy" frå andre gode dyrefilmar. For filmen er drivande god, den vil utan tvil bli sett av mange over heile USA dei første månadane og kanskje i fleire år. Og med koplinga til informasjonsmateriale mot norsk og japansk kvalfangst, kan det bli temmeleg vanskeleg for norske styresmakter å overtyde ein heil ny generasjon med amerikanarar om kor viktig og vettugt det er å drive kvalfangst. Amerikanarane er glade i dyr, og som dei fleste andre folk helst på avstand. Salet av kosedyr i alle fasonger er stadig aukande. I zoologiske hagar og akvarium blir det lagt moteniktig vekt på at dei heile er vitenskapleg og at alle dyr har det like godt eller kanskje betre enn ute i den forureina naturen.

I det imponerande Sea World i San Diego, kanskje den største parken med livet i havet som tema i heile verda, blir det gjort diskrete og likevel heilt klare poeng ut av at sjø-otarane er der fordi dei blei redda frå

Nær kontakt mellom menneske og kval er ein viktig del av forestillinga i Sea World, og enda meir i filmen Free Willy. Her er det ein av instruktørane som klappar kvalene, eller kanskje er dei kvalene som i all sin menneskelege intelligens og kjærleik kjæler med jenta? I alle forestillingane er det også eit barn eller to som blir inviterer frem til å klappe kvalane og "smakke" med dei.

oljeskadene etter den store katastrofen med Exxon Valdez utanfor kysten av Alaska for nokre år sidan. Fleire gongar om dagen kan ein sjå forestillingar der delfinar, sjøløver, otarar, småkvalar og til og med spekkhoggarar og grindekvalar opptre for dei meir enn tre millionar gjestene på årsbasis. Alle må bli glade i desse veldresserte dyra som på kommando vinkar til publikum, takkar for maten dei får, hoppar høgt og dykkar djupt på det som ikkje eingong ser ut som kommando, men som eit underholdande spel mellom to likeverdige partar - det velmeinande mennesket og det intelligente dyret. Og Sea World i San Diego er berre eitt av heile ti slike store Sea World-anlegg i USA. Rett nok eitt av dei aller største og beste, men kanskje ikkje meir enn 15 % av det totale besøket. Alle som ser ein småkval eller spekkhoggar hoppe seks meter opp i lufta og vinke

til deg som gjest, vil bli glade i og få respekt for eit slikt dyr. I San Diego er den nye stjerna i oppvisninga ein grindekval frå Stillehavet, dressert til å hoppe høgt i bassenget, snurre rundt i piruett, "godlyd" frå seg til gjestane og som avslutning på forestillinga ligg grindekvalen på bassengkanten og vinkar til gjestane. Korleis i all verda kan barbariske japanarar, nordmenn, islendingar og færøyingar finne på å drepe slike intelligente vesen? Det tenker nok dei fleste gjestane, bevisst eller ubevisst. Og så går dei ut og eter ein god hamburger med det aller beste samvit - minst like ubevisst som

dei hyllar kvalene.

Det finst mange gode argument for kvalfangst, og norske og færøyske styresmakter har brukt dei fleste av dei. Men i kampen mot kjenslene og medkjensla med dyr i vår naturfiendte verd, har nok fakta, dokumentasjon og saklege informasjonsbrosjyrar frå offisielle norske styresmakter vanskeleg for å trengje inn til unge amerikanske dyrevenner med eit synspunkt godt forma av superprofesjonelle kommersielle dyrevermorganisasjonar, som dessverre saknar heilskapleg økologisk tankegang. Men kven spør etter heilskapleg

tankegang når spekkhoggaren Willy på kommando frå den frigjorte gateguten Jessi hoppar over steinmoloen og vinkar farvel i det fri? For i det fri møter spekkhoggaren Willy solnedgangen og alle dei andre kvalane, til tonene av havet og Michael Jackson.

Nå er det Japan og Norge som får all kritikken i USA og England, der ein parlamentsmedlem frå Labour har lenka seg fast til Norway House og fått med seg mange andre medlemmer av Underhuset i protesten mot "barbarane" i nord. Den engelske parlamentsmedlemmen har

til og med bedt London nekte å ta imot juletreet Oslo by gir kvart år som takk for alt godt britane gjorde for Norge under siste verdskrigen. Færøyaner er ikkje nemnt i dei amerikanske kampanjane i denne omgangen, og truleg heller ikkje sentralt i dei britiske kampanjane. Men etter kvart som aksjonistane anten vinn kampen eller finn ut at dei må fornye kampanjane for å sikre interessa og inntektsgrunnlaget for dei kommersielle dyrevermorganisasjonane, kan ei ny bølge av postkort truleg kome til Tinganes.

Hans Jacob Debes við valaverki um søgu Føroya

Føroya Skúlabókagrunnur hevur givið út tveir bókur eftir Hans J. Debes, professara, dr. phil. Onnur er ein søgubók, «Politiska søga Føroya 1814-1906», og hin eitt keldusavn, «Ein kvistur spretti. Keldur til Føroya søgu 1879-1906».

I «Politisku søgu Føroya 1814-1906» verður roynt at lýsa eitt av tíðarskeiðunum i Føroya søgu: Tað er tíðarskeiðið, tað ið tær nýggju Føroya vórðu til, t.e. frá skilnaðinum frá Noregi i 1814 til føroyska flokkaskipan i 1906 við teimum kollveltandi samfelagsbroytingum, sum harimillum liggja, andligum og verkligum.

Av høvuðsevnum, sum verða viðgjörd i bókini, kunnu nevntast: avtøka lögtingsins i 1816 og stovnsetingin av «Færo

amt». Føroya sum stríðsmál i danskum rikispolitikki og endurreising lögtingsins sum amtsráð. Framkoman av føroyskum politikki og politikarum og at enda tjóðskapar-

rørslan og politisk flokkaskipan á lögtingi.

I bókini eru myndir við drúgvum myndatekstum. Aftanfyrir i bókini er ein samandrættur av hendingum i tíðarroð.

I keldusavninum «Ein kvistur spretti» verður lagt fyrir hin søgugáða eitt úrval av keldum til Føroya søgu frá tíðarskeiði, føroyingar fóru at vita til sins um tjóð og fóru at vísa á tey eyðkeni, sum vórðu hildin at prógva henda nýasannaða veruleika, ið síðan hevur verið grundarlagið, føroyskur politikkur hevur bygt á.

Keldurnar lýsa, hvussu hin nýggja kenslan brytur seg fram og verður skipað sum rørsla, og hvørji ambøð henda rørsla hevði at breiða bóðskapin út, um at føroyingar vóru ein tjóð

millum aðrar heimsins tjóðir.

Av keldum kunnu nevntast brævaskifti millum Enok og Christian Bærntsen, endurminningar Jóannesar Paturssonar, greinar i Dimmalætting. Endað verður við «Tilboðnum» og politisku stevnu-skráum sambandsflokksins og sjálvstýrisflokksins.

Bøkurnar eru ætlaðar undirvisingini i hægri skúlnum, tær kunnu nyttast saman ella hvor sær, men tær eru eins hentar hjá øllum teimum, sum vilja vita meira um hetta hendingarika og áhuga-verda tíðarskeið i søgu okkara.

Hestprent hevur sett og umbrotið bøkurnar, Einar Prent prentað og heft. Ingi Joensen hevur gjørt kápmyndirnar.

«Politiska søga Føroya 1814-1906» er 164 blaðsíður til stóðdar og fæst i bókabúðnum fyrir 140,-

kr. Keldusavnið «Ein kvistur spretti» er 100 síður til stóðdar og fæst fyrir 100,- kr.

Hans Jacob Debes

